

Projecte curricular

Educació infantil

Projecte curricular

Capacitats a assolir en l'Educació Infantil

El currículum d'educació infantil és precedit per unes capacitats comunes en totes les etapes i que s'han de desenvolupar al llarg dels dos cicles (llar d'infants i parvulari)

Aquestes capacitats són de diferents tipus: motrius, cognitives, emocionals o d'equilibri personal, relacionals i d'inserció i actuació social; i s'organitzen al voltant de quatre eixos competencials que retornen a la idea d'educar per viure i conviure en el nostre món actual.

El desenvolupament de les capacitats i la seva interrelació ha de permetre als nens i a les nenes créixer integralment com a persones en el món actual, amb uns aprenentatges continuats i progressius, que seguiran durant l'etapa d'educació primària amb el desenvolupament de les competències bàsiques.

Per al desenvolupament d'aquestes capacitats i la consecució progressiva dels objectius, s'entén que la intervenció de les persones educadores ha d'actuar en els tres àmbits d'experiència que tenen sentit per a l'infant de 0 a 6 anys i que necessita per desenvolupar-se: un mateix, l'entorn i els llenguatges.

Tenint en compte aquesta naturalesa d'infant, i sense oblidar la gran finalitat d'educar per viure i conviure, la proposta curricular s'estructura en tres àrees.

El desenvolupament d'aquestes capacitats és el resultat del que s'aprèn. Així doncs, al llarg de l'etapa d'educació infantil els infants les han d'anar desenvolupant.

Aprendre a ser i actuar d'una manera cada vegada més autònoma

L'autoconeixement, la construcció i l'acceptació de la pròpia identitat, la regulació de les emocions, l'autoexigència i el desenvolupament d'estratègies d'aprenentatge, del pensament crític i d'hàbits responsables són essencials per aprendre a ser i actuar de manera autònoma.

Capacitats:

1. Progressar en el coneixement i domini del seu cos, en el moviment i la coordinació, tot adonant-se de les seves possibilitats.
2. Assolir progressivament seguretat afectiva i emocional i anar-se formant una imatge positiva de si mateixos i de les altres persones.
3. Adquirir progressivament hàbits bàsics d'autonomia en accions quotidianes, per actuar amb seguretat i eficàcia.

Aprendre a pensar i comunicar

Cercar i gestionar informació provinent de diferents fonts i suports, utilitzar diferents tipus de llenguatges (verbal, escrit, visual, corporal, matemàtic i digital) en la comunicació d'informacions, sentiments i coneixements, treballar de manera cooperativa i ser conscients dels aprenentatges propis afavoreix la construcció del coneixement i el desenvolupament del pensament propi.

Capacitats:

4. Pensar, crear, elaborar explicacions i iniciar-se en les habilitats matemàtiques bàsiques.
5. Progressar en la comunicació i expressió ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà de diversos llenguatges.

Aprendre a descobrir i tenir iniciativa

Explorar, experimentar, formular preguntes i verificar hipòtesis, planificar i desenvolupar projectes, cercar alternatives esdevenen elements clau en els processos de formació de l'alumnat.

Capacitats:

6. Observar i explorar l'entorn immediat, natural i físic, amb una actitud de curiositat i respecte i participar, gradualment, en activitats socials i culturals.
7. Mostrar iniciativa per afrontar situacions de la vida quotidiana, identificar-ne els perills i aprendre a actuar-hi en conseqüència.

Aprendre a conviure i habitar el món

La consciència de la pertinença social i comunitària, el respecte per la diversitat, el desenvolupament d'habilitats socials, el funcionament participatiu de la institució escolar, el treball en equip, la gestió positiva dels conflictes i el desenvolupament de projectes en comú, afavoreixen la cohesió social i la formació de persones compromeses i solidàries.

Capacitats:

8. Conviure en la diversitat, avançant en la relació amb les altres persones i iniciant-se en la resolució pacífica de conflictes.
9. Comportar-se d'acord amb unes pautes de convivència que els portin cap a una autonomia personal, cap a la col·laboració amb el grup i cap a la integració social

ELS OBJECTIUS DE CICLE

Els objectius de cicle a la llar d'infants expressen les capacitats que els infants han d'haver desenvolupat en acabar aquest període. Així, l'infant haurà de ser capaç de:

Identificar-se com a persona, assolir el grau de seguretat afectiva i emocional corresponent al seu moment maduratiu, i esforçar-se per manifestar i expressar les pròpies emocions i sentiments. Les relacions afectives que els infants estableixen amb les persones que en tenen cura habitualment, i les respostes d'aquestes persones, adaptades a les característiques individuals de cada un, afavoreixen la seva seguretat afectiva i faciliten el seu progrés en l'autoconeixement, en la formació d'un autoconcepte positiu i en la seva expressió emocional en general.

Establir relacions afectives positives, comprenent i apreciand progressivament el seu entorn immediat, iniciant-se en l'adquisició de comportaments socials que facilitin la integració en el grup. El model relacional de la persona educadora i de tot l'equip orienta i modela el dels infants, en la mesura en què aquests imiten i reproduïxen els comportaments que veuen en els adults amb qui es relacionen i practiquen estratègies relacionals d'acord amb les seves possibilitats. Si les necessitats de cada infant es respecten, aquests aprendran a respectar les dels altres, establiran relacions positives dins del grup i descobriran les característiques dels comportaments més eficients i adaptats a la realitat sociocultural en què viuen.

Participar amb iniciativa i constància en les activitats quotidianes d'alimentació, repòs i higiene personal, iniciant-se en la pròpia autonomia i orientant-se en les seqüències temporals quotidianes i en els espais que li són habituals. Les activitats quotidianes lligades a la satisfacció d'algunes de les necessitats bàsiques dels éssers humans són fonamentals per a l'accés dels infants a la descoberta de valors culturals bàsics i afavoreixen el coneixement sobre l'entorn pròxim i l'orientació espacial i temporal. Així mateix, són una excel·lent ocasió per promoure l'autonomia dels infants i l'adquisició d'habilitats comunicatives i psicomotrius, i, a la vegada, les interaccions que infant i adult mantenen en aquestes ocasions incideixen en bona mesura en la construcció de la pròpia identitat. L'organització de la vida quotidiana a la llar d'infants ha d'estar orientada a extreure tot el valor educatiu d'aquestes activitats i no només des de la perspectiva de satisfer unes necessitats físiques, sinó des d'una dimensió personal i cultural àmplia.

Comprendre el llenguatge adult i dels altres infants, comunicar-se i expressar-se a través del moviment, el gest, el joc i la paraula, amb una progressiva millora del llenguatge oral. Som éssers socials per naturalesa i, per tant, la comunicació i el llenguatge són imprescindibles per al desenvolupament humà. Des del moment del naixement es posen en marxa les habilitats comunicatives: la mirada, l'escolta, el contacte, el gest. El respecte als torns d'acció entre l'infant i l'adult constitueixen un diàleg bàsic que facilita la comprensió mútua. Un ambient relaxat i una actitud receptiva per part de l'adult estimulen el progrés dels infants en la comunicació en general i en l'expressió corporal i oral. La melodia i la claredat en la parla de les persones educadores proporciona el model adient per al desenvolupament del llenguatge verbal

Dominar progressivament el cos i l'adquisició de noves habilitats motrius, augmentant l'autonomia en els desplaçaments, en l'ús dels objectes i l'orientació en l'espai quotidià. En l'evolució motriu dels primers anys de vida es desenvolupen dues de les característiques que ens defineixen com a espècie: caminar dret i l'ús d'objectes amb finalitat instrumental. Aquestes habilitats estimulen la representació mental del propi cos, de l'espai i de les relacions, a la vegada que permeten una progressiva organització perceptiva de l'entorn. Confiar en les possibilitats dels infants, juntament amb la llibertat d'acció, tant en la manipulació d'objectes com en l'exploració d'espais i materials diversos, possibilitarà el domini progressiu del propi cos.

Actuar sobre la realitat immediata, descobrir-ne l'organització a partir de les pròpies vivències i establir relacions entre objectes segons les seves característiques perceptives. L'acció dels infants sobre el seu entorn facilita la descoberta de les característiques sensorials rellevants dels materials i dels objectes. La repetició de les accions que duen a terme els aproximen a la descoberta de les primeres categories perceptives. La manipulació i l'experimentació amb diferents materials de la vida quotidiana afavoreix la construcció de les primeres relacions causals, que els orientaran en els seus comportaments d'exploració de l'entorn i a prendre decisions més adequades. Les vivències del dia a dia obren els interrogants necessaris per desenvolupar els seus coneixements. L'organització dels espais i materials de la llar d'infants han de facilitar l'acció autònoma dels infants, la possibilitat d'explorar, fer-se preguntes i aventurar possibles respostes. Compartir-ho amb els adults i els altres infants assegura el progrés en l'organització dels coneixements en les primeres edats.

Projectar les pròpies vivències a través de l'activitat lúdica i anar-les representant a través d'un incipient joc simbòlic. El joc permet reproduir de forma personal i única les vivències quotidianes dels infants: imitar accions dels altres, exercitar les pròpies habilitats, expressar sensacions i sentiments, imaginar i organitzar escenaris, comparar i compartir els punts de vista de l'altre, etc. L'organització d'un entorn que respongui a les seves necessitats de joc, de representació de les experiències, d'imaginar i de crear situacions noves, etc., contribueix favorablement al desenvolupament harmònic dels infants.

Iniciar-se en la descoberta i l'ús del llenguatge corporal, verbal, matemàtic, musical i plàstic. Descobrir diferents formes d'expressió i de comunicació mitjançant la interacció amb formes culturals pròpies dels diferents llenguatges afavoreix la descoberta de les característiques específiques de cadascun. Parlar, ballar, cantar, dibuixar... són algunes de les capacitats expressives de l'infant que permeten l'organització i la representació mental de les seves experiències. Les possibilitats d'exploració que ofereix l'entorn permet comparar propietats i atributs entre objectes i materials, establir relacions espacials, temporals i lògiques i construir les primeres nocions quantitatives. També cal tenir especial cura de l'estètica del centre, per ressaltar el valor comunicatiu i cultural dels elements decoratius i dels materials que s'hi exposen.

LES ÀREES

A l'educació infantil es presenten tres àrees d'experiència i desenvolupament:

- ✓ Àrea de descoberta d'un mateix i dels altres;
- ✓ Àrea de descoberta de l'entorn;
- ✓ Àrea de comunicació i llenguatges.

Aquesta estructura per àrees ha d'ajudar a sistematitzar i planificar l'activitat docent, però en cap cas no ha de suposar presentar la realitat segmentada, sinó que caldrà crear uns espais d'aprenentatge globalitzats, establint relacions entre els continguts de les diferents àrees, a fi que es contribueixi al desenvolupament de les nenes i els nens, acostant-los a la interpretació del món, donant-hi significat i facilitant-los-en la participació activa.

Àrea de descoberta d'un mateix i dels altres

La descoberta d'un mateix va estretament relacionada amb la descoberta de l'altre. Tot i que l'altre forma part de l'entorn, es vol subratllar la importància que té en la construcció d'un mateix, en la seva doble dimensió personal i comunitària, la necessària interiorització de l'altre per construir-se un mateix, i la qualitat del desenvolupament emocional i relacional quan aquest altre se sent com a part d'un mateix. Se subratlla així el valor de l'alteritat, que fonamenta la veritable construcció de valors democràtics necessaris per a la convivència. En un principi, l'altre es refereix a la persona adulta de referència, i, a poc a poc, aquest altre es va eixamplant amb altres infants i altres adults.

Els elements que se subratllen en aquesta àrea són la descoberta del propi cos i de les seves possibilitats (motrius, perceptives, expressives i relacionals); la descoberta de les pròpies necessitats i l'adquisició d'eines per a la seva resolució; l'expressió i la progressiva regulació de les emocions; l'establiment de relacions afectives i segures amb les altres persones, així com la progressiva construcció d'una identitat positiva que integra l'autoconeixement i l'autoestima.

Continguts de l'àrea

- Identificació com a persona, coneixement d'algunes característiques personals pròpies per assolir el grau de seguretat afectiva i emocional corresponent al seu moment maduratiu.
- Domini progressiu de les possibilitats expressives, perceptives i motores del propi cos i utilització dels recursos personals de què disposa en la vida quotidiana.
- Descobriments i identificació de les pròpies necessitats fisiològiques (gana, set, son, etc.), mostrant un control progressiu d'aquestes.
- Manifestació i expressió de les pròpies emocions i sentiments, utilitzant el llenguatge com a mitjà d'expressió i comunicació.
- Progrés en l'adquisició d'hàbits relacionats amb el benestar corporal i la seguretat personal, la higiene i la salut, així com en l'inici d'hàbits d'ordre, constància i organització en les activitats en què participa.
- Progrés en el domini de la coordinació i el control dinàmic del cos, augmentant la seva autonomia en els desplaçaments, en l'ús dels objectes i en l'orientació en l'espai quotidià.
- Participació amb iniciativa i constància en les activitats quotidianes d'alimentació, repòs i higiene personal, iniciant-se en la pròpia autonomia i orientant-se en les seqüències temporals quotidianes i en els espais que li són habituals.
- Domini progressiu del control i de la coordinació oculomanejadora, així com de les habilitats manipulatives necessàries per explorar objectes i per ser cada vegada més actiu i autònom en les diferents situacions quotidianes (vestir-se, posar-se les sabates, etc.)

Orientacions per a la intervenció educativa.

El cos dels infants és el motor de la seva acció i a la vegada acumula tota la seva experiència. L'acció motriu i la percepció sensorial es coordinen per aportar coneixement sobre el propi cos, el dels altres i de l'entorn en general. Les activitats que es proposin han de facilitar l'observació de les diferents sensacions corporals, que provenen d'un mateix o del món extern. Les situacions de la vida quotidiana són molt riques per percebre varietat de sensacions corporals, així com també per identificar-ne les diferents parts i les seves funcions.

Per tal que els infants avancin en la descoberta del cos, cal condicionar uns espais on puguin explorar amb les seves **possibilitats motrius**. Amb el moviment posen en relació els espais i els objectes, mesures, desnivells, construccions, formant el coneixement de les primeres nocions espacials i temporals. Cal tenir present que els nens i les nenes gaudeixen de les situacions que impliquen exercitar les seves habilitats: espais per gatejar, per caminar, per córrer, per enfilarse, per arrossegar-se, espais i materials per construir-se amagatalls... Per això, s'ha d'aprofitar aquesta motivació per fer un treball més acurat, oferint materials transformables i polivalents com caixes de cartró, robes, etc., que permetin desenvolupar la creativitat i la imaginació dels infants enriquint el seu procés simbòlic.

Les **manipulacions dels objectes** poden ser cada cop més minucioses fins a dominar eines i instruments molt precisos. Les activitats de manipulació i d'experimentació que des de l'inici desenvolupen una coordinació entre l'ull, la mà i la boca progressaran fins a dominar eines del nostre entorn cultural, i aconseguiran una bona precisió en el seu domini.

Cal acollir i propiciar les **possibilitats expressives del cos**, tant des de la quotidianitat com des de propostes dedicades a fomentar el llenguatge corporal, bàsic per a les relacions intrapersonals i interpersonals. El cos és també la nostra eina de relació, i cal educar les possibilitats i recursos que té el cos com a llenguatge.

Aquesta expressivitat del cos s'arrela en l'experiència emocional. Les **emocions** se situen a la base de la descoberta d'un mateix i del altres, alhora que se subratlla la seva rellevància en el desenvolupament de tots els tipus de capacitats (cognitives, motrius, relacionals, d'equilibri personal, d'inserció i actuació social). Es reivindica a l'educació en general i a l'educació infantil en particular, l'atenció, la cura i la prioritització del món emocional i el seu desenvolupament orientat a l'autoregulació i al benestar amb un mateix i amb els altres.

Tot i que el joc es relaciona amb totes les àrees d'experiència perquè és l'activitat natural dels infants, amb què explora, descobreix, transforma, integra..., amb llibertat, la intervenció dels docents l'ha de propiciar continuadament. En aquesta àrea se subratlla la importància del **joc psicomotor**, tot i que la psicomotricitat entesa des del desenvolupament de l'infant integra totes les seves dimensions, i que la psicomotricitat com a forma metodològica d'intervenció es relaciona amb totes les àrees d'experiència. En aquesta activitat psicomotriu, els jocs de falda, d'exploració i el simbòlic han d'ocupar un lloc important. És fonamental dissenyar un espai i preveure uns temps perquè aquesta activitat sigui possible.

També cal tenir present les possibilitats d'exploració d'un mateix i de l'altre que pot proporcionar el **joc a l'exterior**, en espais de lleure, quan aquests estan estructurats i organitzats perquè això sigui possible.

El **benestar emocional** de cadascú es relaciona de ple amb el benestar grupal i comunitari. Hi ha un apropament afectiu des del benestar emocional d'un a les emocions de l'altre de manera que es forma una vinculació emocional, carregada d'afecte i amorositat, que va calant i es va construint entre els infants i els adults, la qual cosa permet l'aparició del sentiment de pertinença al grup i la disponibilitat per avançar en les habilitats de convivència: diàleg, compromís, resolució de conflictes...

És fonamental aprofitar els moments que ofereix la vida quotidiana per reforçar els vincles, tant amb les persones adultes com entre els mateixos infants, així com ajudar-los en la identificació, l'expressió i la regulació de les pròpies emocions. Els moments d'intimitat integrats a la quotidianitat, com les petites grans converses entre l'infant i la persona educadora, l'hora del dinar, el canvi de bolquers, els moments de cura, permeten compartir vivències i sentiments, tot ajudant l'infant a sentir-se únic.

Però també cal preveure situacions més enllà de la quotidianitat per assegurar el tractament calmat i reflexiu dels continguts que aquestes **relacions interpersonals i intrapersonals** impliquen: alfabetització emocional, començar a fer conscient l'infant dels seus sentiments. L'expressió de vivències i sentiments, d'acords i desacords, de pensaments... Aquests moments han de permetre a l'infant anar flexibilitzant el propi punt de vista i implicar-se en la construcció del grup entès com a comunitat.

L'aplicació i l'autoregulació d'**hàbits personals i socials** requereix assajar en certes habilitats i comportaments d'acord amb uns principis i valors educatius que han de garantir la seva activitat i benestar. Els infants aprenen a rentar-se les mans, a menjar sols, a posar-se i treure's el pitet, a utilitzar els coberts, a posar-se les sabates... Cal donar importància a l'adquisició d'aquests hàbits i intervenir-hi de la manera més curosa possible. Progressivament els nens i les nenes han d'anar adquirint un grau d'autonomia més elevat. Això comporta que l'adult vagi renunciant cada vegada més a la seva actuació més dirigent i la vagi traspasant als nens i les nenes. L'equip d'educadors seqüencia quins hàbits i quines rutines cal treballar amb cada grup, i de quina manera es durà a terme perquè resulti un procés afectiu, efectiu i significatiu. En aquest sentit, les rigideses poden ser tot un entrebanc.

És convenient planificar propostes que permetin als infants sentir-se únics i importants, per promoure així la confiança en un mateix i progressant en l'adquisició de la seva **autoestima**

Àrea de descoberta de l'entorn

Aquesta àrea posa l'accent en la descoberta de l'entorn a través de l'exploració dels seus elements naturals i socials, de la curiositat i la iniciativa, cosa que implica sensibilització, observació, manipulació, transformació, raonament i anàlisi progressiu, representació i evocació, gaudi i satisfacció, amb una concreció cada vegada més gran dels elements a descobrir i dels processos a realitzar d'acord amb les seves possibilitats exploratòries cognitives, motrius i comunicatives.

El currículum considera les matemàtiques com una eina per conèixer l'entorn. Per conèixer cal comparar, classificar, ordenar, definir, mesurar, comptar, fer transformacions, descriure, fer estimacions i comprovacions, representar, cercar estratègies, compartir-les amb els altres, trobar explicacions, justificar els raonaments... I les matemàtiques aporten recursos per fer-ho.

Continguts de l'àrea

- Comprensió i apreciació progressiva de l'entorn immediat, iniciant-se en el coneixement i l'adquisició de comportaments socials que facilitin la integració en els diferents grups socials en què participa.
- Orientació amb autonomia en els espais habituals i quotidians i iniciació en l'ús de termes relatius a l'espai (aquí, allà, dins, fora, amunt, avall).
- Orientació en les seqüències temporals en què s'organitza la vida diària i iniciació en l'ús de termes relatius a l'organització del temps (matí, tarda, ara, després, avui, demà).
- Observació i actuació sobre la realitat immediata, a partir de les pròpies vivències, establint relacions entre objectes segons les seves característiques perceptives.
- Observació i exploració de l'entorn físic i social, planificant i ordenant la pròpia acció, constatant-ne els efectes i establint relacions entre la pròpia actuació i les conseqüències que se'n deriven.
- Observació i constatació d'alguns dels canvis i modificacions a què estan sotmesos tots els elements de l'entorn (persones, animals, plantes i objectes).
- Interès i curiositat pel medi físic i social, explorant les característiques d'objectes, materials i elements de l'entorn natural, formulant preguntes sobre alguns esdeveniments i representant vivències i situacions mitjançant el joc simbòlic.
- Participació en festes, tradicions i costums de la comunitat a la qual pertany, mostrant interès i curiositat.

- Iniciació en la diferenciació d'algunes qualitats sensorials fruit de l'exploració dels objectes materials, d'elements de l'entorn natural i de la comparació de les seves propietats. Inici de les primeres classificacions, ordenacions i correspondències en funció de les característiques i els atributs.
- Reconeixement de seqüències espacials, temporals i lògiques i iniciació en l'ús de les primeres nocions quantitatives en situacions quotidianes.

Orientacions per a la intervenció educativa

Les **activitats de la vida quotidiana** aporten el coneixement bàsic sobre l'entorn pròxim i la seva organització social. Així, objectes, persones, fenòmens i situacions diverses obren un ventall de possibilitats d'entrar en relació amb materials, costums, formes de procedir i de comportar-se adaptades a la nostra societat. Per això, cal vetllar per la riquesa i varietat dels materials que posem a l'abast dels infants, crear situacions i aprofitar aquelles que es produeixen dins de la pròpia escola per aproximar els infants a tot aquest coneixement.

També caldrà afavorir **la participació de les famílies** dels nens i les nenes, que poden aportar experiències i coneixements relacionats amb l'àrea, des del seu coneixement i la visió de diferents temes de la seva cultura: oficis, alimentació, indumentària...

La matemàtica pren un paper fonamental com a eina per contribuir a la descoberta de l'entorn. En les primeres edats la matemàtica es fonamenta en les possibilitats que ofereix l'entorn i, alhora, n'afavoreix la descoberta en tocar, observar, comparar les característiques i les propietats dels objectes, dels materials, dels elements, dels esdeveniments. Amb la matemàtica, l'infant avança en la descoberta sensorial, en les seves possibilitats perceptives i en l'establiment de relacions lògiques de l'entorn.

La intervenció de les persones educadores ha d'afavorir aquest procés de maduració facilitant propostes que els permetin comparar, ordenar, agrupar des d'una manera global i intuïtiva, per arribar amb l'alumnat del segon cicle a classificar de manera progressivament més complexa, a ordenar i a descobrir i completar patrons. Les propostes d'intervenció han de permetre que l'infant pugui classificar, apilar, agrupar...

També s'ha d'afavorir el coneixement de l'espai més proper i els desplaçaments que s'hi poden fer, així com el coneixement de les figures i de les formes bàsiques en l'entorn quotidià. Tot plegat ajuda a resoldre problemes i a trobar explicacions a les preguntes que ells mateixos es fan. La persona adulta ha d'utilitzar el llenguatge verbal per anomenar amb precisió les petites descobertes, fent preguntes que desvelin l'actitud investigadora dels infants i oferint ocasions per crear i exposar les seves idees, d'aquesta forma facilita que els infants s'apropiïn d'aquestes eines i posa la base d'una educació ma-temàtica sòlida.

Les persones educadores han d'estar atentes a les curiositats que manifesta l'infant quan interacciona amb l'entorn natural i social que l'envolta i a les interpretacions que en fa, i han d'incentivar la descoberta.

Es poden organitzar ambients i racons destinats a activitats exploratòries. Es tracta de posar a l'abast de l'infant elements de l'entorn que incentivin **l'exploració sensorial i l'experimentació**. Activitats com la panera dels tresors, el joc heurístic o les safates d'experimentació contribueixen a aquesta exploració.

La curiositat porta els nens i les nenes a la necessitat d'explorar, a la vegada que experimenten emocions diverses amb el que fan, compartint el coneixement de cadascú, descobrint nous punts de vista a través de la representació i el diàleg i aprenent a acceptar l'incertesa, el fracàs i els conflictes.

Experimentar, verbalitzar, argumentar, contrastar, comprovar. La repetició habitual d'aquests procediments comporta que l'infant aprengui a mirar el món des d'una altra òptica, qüestionant-se coses, implicant-hi el pensament, anant sempre una mica més enllà, construint i ampliant el seu coneixement del món: els objectes que suren o s'enfonsen, el moviment de les boles en els plans inclinats, l'equilibri en funció de la posició dels objectes, les barreges d'elements, el moviment d'un pèndol, el comportament de la llum, l'atracció dels imants.

L'educació infantil ha de prioritzar també la **descoberta d'elements naturals de l'entorn** que són, per a l'infant, intrínsecament atractius i motivadors. Res no interessa més a un infant petit que la vida, per la qual cosa és imprescindible que, tant en els espais interiors com en els exteriors, es pugui oferir la possibilitat de descobrir-la. Apassionar-se amb ells, participant en les observacions, comentant comportaments,

formulant o responent preguntes... són moments molt intensos que les persones educadores poden compartir amb els infants.

Cal omplir de riquesa natural la vida quotidiana dels nens i les nenes, amb la cura sanitària i estètica que convingui. L'hort al pati permet fer el seguiment del procés de creixement de les plantes, així com qüestionar-se l'origen dels aliments. Buscar o trobar habitualment insectes al pati, a les herbes, al jardí..., aporta vivències apassionants. A la vegada, la persona educadora engrescarà els infants a organitzar tota la informació que es deriva de les seves descobertes, començant a construir el model d'ésser viu.

L'activitat exploratòria amb elements naturals no està deslligada del coneixement de l'entorn natural i social, la descoberta dels materials porta implícita la seva procedència, l'ús social que se'n fa, l'observació de les seves característiques i el seu comportament habitual. Els infants que poden tenir propostes ben planificades, que els permetin conèixer l'entorn de forma vivencial, aproximen la seva ment a totes aquestes nocions molt abans que les puguin verbalitzar. Per exemple, l'aigua és un element que està present en la vida quotidiana de tot ésser viu: beure, rentar-se, regar, menjar, etc. porta implícits un valors culturals i socials, per exemple l'actitud d'aprofitament d'un bé escàs; i, a la vegada, ens permet estudiar les seves característiques com a element natural: es tenyeix, canvia d'estat (líquid, sòlid, gasós), i els altres materials es dissolen, suren o s'enfonsen dins l'aigua.

S'ha de procurar enriquir l'entorn natural dins la mateixa llar, respectant el sòl natural de sorra, d'herba; aprofitant els jardins per posar-hi plantes que els infants puguin regar, tenir-ne cura, per tal d'observar el cicle de la vida, conèixer les flors, les tiges i

Les **sortides** a l'entorn són una de les propostes més significatives i joioses per a l'infant. A l'hora de planificar sortides, com per exemple al parc, al bosc, al riu, a una casa de pagès, etc., cal assegurar que els infants en puguin gaudir i explorar al màxim aquest nou entorn. Per això, cal que els infants tinguin confiança en els adults que els acompanyin. Se subratlla la importància de fer sortides properes a l'escola, que ajuden a descobrir l'entorn més proper (una visita al forn, anar al parc del barri, un passeig per un camí conegut...).

La descoberta de l'entorn natural es completa amb el coneixement del món social i cultural. És important prendre consciència dels grups socials als quals pertany cada infant, i donar una visió àmplia i oberta de les diferents possibilitats d'identificació de cadascú. Així cal que l'equip docent estigui atent als diferents models de família i culturals que conviuen a la llar i fer adonar els infants de la riquesa d'aquesta convivència.

Cal ser conscients dels **rols de gènere**, que s'interioritzen des del naixement: una observació acurada mostra que l'elecció de colors, joguines i formes de relació són estereotipades des dels primers mesos de vida. Les persones educadores han d'interaccionar i tenir expectatives de forma igualitària amb els infants, siguin nenes o nens, per tal de no considerar "normals" comportaments diferents en les nenes i els nens que poguessin esdevenir el primer embrió de conductes violentes en ells i submises en elles.

El joc simbòlic i de maternatge faciliten a la persona educadora observacions per saber com els infants viuen els rols familiars, i ofereixen, per tant, l'ocasió de poder-los treballar. També les sortides, els centres d'interès, les celebracions i altres propostes significatives ajuden a ampliar informació i coneixement sobre diferents elements i qüestions del món social i cultural: els diferents rols que ocupen les persones per tirar endavant la societat, la diversitat de formes culturals que conviuen al nostre entorn (llengües, tradicions, folklore, indumentària, alimentació...), les normes bàsiques de comportament... Aquestes observacions i ampliació progressiva d'experiències i coneixement referit a l'entorn social s'ha d'anar impregnant de participació i implicació. Cal que els equips educatius busquin formes de participar en celebracions del barri, en activitats del poble, en serveis de millora... i que estableixin un autèntic diàleg entre l'escola i la comunitat que l'envolta i de la qual forma part.

Cal subratllar també la diversitat cultural creixent al nostre país i la importància que la intervenció educativa porti eines i experiències per fer avançar de la vivència multicultural a l'autèntica vivència intercul-tural. L'escola ha d'ensenyar a mirar i a sentir respectuosament la diversitat, acceptant i valorant posi-tivament la diferència, i fomentant l'acostament sensible i afectuós de manera quotidiana. L'actitud de les persones adultes és clau per orientar l'actitud de l'infant. Hi ha recursos que poden ajudar a l'hora de planificar aquestes propostes: llibres, material audiovisual, projectes elaborats per diferents entitats que poden orientar... Tanmateix, també poden anar bé algunes sortides, festes o celebracions que ajuden a posar en relació l'infant amb manifestacions culturals diverses, tant les que resulten més familiars per ubicar-se en la pròpia cultura, com les que ens acosten a d'altres

Àrea de comunicació i llenguatges

L'infant va explorant, utilitzant i interioritzant els diferents llenguatges amb què es pot comunicar. Aquest avenç és possible quan el seu entorn més proper i significatiu l'atén, el reconeix, l'escolta, li respon i li ofereix eines per explorar i avançar en aquests llenguatges.

L'àrea de comunicació i llenguatges precisa aquestes eines per mitjà dels continguts que integren procediments i habilitats, coneixements i actituds, i que compleixen una triple funció: comunicativa, lúdico creativa i representativa.

Així, doncs, s'entén que la intervenció del personal educador ha de tenir present tots aquests continguts per ajudar l'infant, sempre partint de les seves possibilitats, a integrar els llenguatges corporal, verbal, plàstic, musical, matemàtic i audiovisual en el seu desenvolupament.

La interiorització i l'ús dels diferents llenguatges ha de permetre a l'infant anar esdevenint una persona capaç de comunicar-se i expressar-se de forma ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals, augmentant la seva creativitat, autonomia, seguretat i habilitats relacionals intrapersonals i interpersonals.

La llengua oral és la base i el mitjà dels seus aprenentatges. Cal posar paraules a totes les descobertes que fan els infants i potenciar la llengua oral establint amb ells un diàleg al voltant dels esdeveniments del dia a dia.

Els diferents usos i funcions dels diferents llenguatges es treballaran en un ambient amb condicions favorables i on es desenvolupi la comunicació tant verbal com no verbal. Per això, és imprescindible establir una relació afectiva positiva entre l'infant i la persona adulta, i entre els mateixos infants.

En aquesta àrea els diferents llenguatges es presenten interrelacionats, en uns mateixos blocs de coneixements adreçats a desenvolupar capacitats i on els recursos lingüístics i comunicatius també són claus per al seu desenvolupament personal i per a l'adquisició de nous coneixements.

Continguts de l'àrea

- Iniciació en la descoberta i l'ús del llenguatge corporal, verbal, musical i plàstic.
- Interès per algunes de les tècniques més bàsiques (pintura, modelatge, dibuix, etc.) dels diferents llenguatges expressius i formes de representació.
- Comprensió de les intencions i dels missatges que li adrecen les persones adultes i altres infants, identificant i emprant els diferents senyals comunicatius (gest, entonació) i valorant el llenguatge oral com un mitjà de relació amb les altres persones.
- Coneixement i utilització de manera progressiva de les normes que regeixen els intercanvis, relats i converses (atenció, espera, to de veu, interès, iniciativa).
- Expressió de necessitats, sentiments i idees mitjançant el llenguatge oral, mostrant un progressiu increment del vocabulari relatiu al propi entorn i experiència, ús de frases simples i comprensió de variacions morfològiques de gènere i nombre.
- Iniciació en l'ús de diferents formes de comunicació, esforçant-se per fer-se entendre i escoltant els altres.
- Record i relat d'experiències passades i relacionar-les amb situacions semblants o diferents.
- Reconeixement, retenció i memorització de cançons, dites senzilles, cantarelles i jocs de falda i participar-hi de manera activa, seguint la tonada, reproduint el gest, etc.
- Reconeixement i participació activa en danses senzilles amb una progressiva coordinació general del cos i sentit del ritme.

Orientacions per a la intervenció educativa

El llenguatge és essencial per al desenvolupament dels infants i per a tots els seus aprenentatges, perquè és una dimensió i una condició d'adquisició de capacitats i competències. També permet integrar la vida familiar i l'escolar perquè, a banda de la modalitat d'aprenentatge més formal, és molt important la seva adquisició en situacions naturals.

El **llenguatge oral** és la forma més natural del llenguatge perquè gairebé sempre és present en qualsevol situació de la vida escolar i contribueix en gran manera a la globalització dels aprenentatges.

En el nostre medi, la llengua catalana ha de ser la llengua de comunicació i d'aprenentatge. Cal trobar moments per a una bona pràctica amb tot el grup i també amb grups reduïts. Les estratègies organitzatives que permetin la flexibilitat dels agrupaments són fonamentals. Això se subratlla en els centres on hi ha un gran nombre d'infants amb una llengua materna diferent de la catalana. L'adquisició de la nova llengua requereix, primer de tot, acollir la pròpia amb el màxim respecte i reconeixement. Cal donar el temps i el suport necessaris perquè es puguin reexperimentar els formats més bàsics de la comunicació amb la llengua catalana per tal que l'infant pugui compartir i construir veritablement els significats.

L'adquisició i el perfeccionament progressiu del llenguatge oral és la fita principal del desenvolupament dels infants d'aquest cicle. Per això, cal donar continuïtat a les adquisicions i a les formes d'inter-venció prioritzant els moments de vida quotidiana i preveient l'ampliació de situacions comunicatives on l'ús funcional del llenguatge li atorgui el màxim sentit: situacions on el llenguatge expliqui les accions, situacions de conversa (individuals i col·lectives), narracions de vivències i contes amb un llenguatge que evoqui l'experiència viscuda o memoritzada, presentacions i denominacions d'objectes personals, encàrrecs a diferents persones de la comunitat educativa, jocs de falda, moixaines, recitació de jocs de llenguatge, de petits poemes, representacions de titelles, cantar cançons...

Acostar els infants als llenguatges musical i plàstic suposa un enriquiment extraordinari per millorar les seves capacitats expressives i creatives. Els infants gaudeixen escoltant música del seu entorn social, reconeixent les cançons i cantarelles dels jocs de falda, participant en les cançons de manera cada ve-gada més activa, explorant les possibilitats de la veu i d'altres

El **llenguatge musical** dóna forma al gest per anar-se convertint en moviment i dansa. Els jocs musi-cals que permeten explorar els ritmes, la plasticitat del moviment, l'expressivitat del gest, les modula-cions tonals viscudes amb tot el cos, poden anar culminant —en els més grans— en danses inven-tades i/o ja conegudes. La dansa comença a prendre força a mesura que s'avança en el control del propi cos i en la percepció dels diversos ritmes.

Per acostar els infants al món de les **creacions musicals** i potenciar la seva escolta activa, cal preveu-re la realització d'audicions, tant de manera indirecta (gravacions) com directa (audicions al centre, sortides a concerts). Convé que el repertori inclogui estils i gèneres diversos, que permeti la familiaritza-ció amb instruments variats i que possibiliti la interpretació i la imaginació.

També cal procurar situacions per explorar el silenci i les qualitats del so, incidint en la seva anàlisi més acurada i amb el suport dels altres llenguatges, sempre en el marc de propostes lúdiques que parteixin de la globalitat, com un joc corporal, una audició... Els **llenguatges visual i plàstic** donen la possibilitat als infants de manifestar la seva capacitat creativa i comunicativa. La intervenció ha de potenciar-la mitjançant estratègies diverses, per exemple, posar a l'abast de l'infant materials de l'en-torn perquè experimentin i desenvolupin amb llibertat els fonaments del llenguatge plàstic.

Un cop els infants han experimentat les sensacions amb els materials, actuen per transformar-los tot impregnant-los dels seus impulsos, les seves intencions i les seves emocions. Activitats variades amb materials mal-leables o els que embruten, i que tenen la característica de deixar rastres i empremtes que perduren en el temps, són uns bons elements per iniciar-se en l'expressió plàstica.

Les eines que es posen a l'abast s'han d'ajustar a les possibilitats motrius dels infants. A més, serà convenient explorar les possibilitats d'aquests instruments i del propi gest gràfic i plàstic, en diferents plans de l'espai (vertical, inclinat, horitzontal...) i en diferents formats (paper d'embalar, pissarra, terra...).

També cal donar al volum el protagonisme que es mereix. Els infants han de tenir l'oportunitat d'observar i crear obres amb volum, per la qual cosa cal preveure l'ús de diferents tècniques i materials que ho permetin: fang, pasta de sal, material de rebuig, objectes de l'entorn...

L'exploració del llenguatge visual i plàstic també incorpora una dimensió contemplativa. Cal educar la mirada, l'apreciació artística, el plaer d'observar... Això ho podem aconseguir amb una acurada decoració de les estances, creant un racó de l'art amb l'exposició de diferents obres que es van canviant...

EL PROJECTE EDUCATIU

Els criteris i acords de l'equip docent de cada centre referits a l'àmbit pedagògic es recullen en el projecte educatiu, que és l'instrument que, a més de les decisions i acords sobre aquest àmbit, permet plasmar la particularitat pròpia de cada llar d'infants, resultat d'un entorn social i cultural concret, format per unes persones concretes, amb uns valors i una intencionalitat educativa pro-pis. El projecte educatiu és el document que recull aquesta especificitat.

Components del projecte educatiu

- La concreció per al desenvolupament del currículum. Formen part d'aquest apartat la programació de curs i les unitats didàctiques.
- Les característiques de l'entorn social, cultural i sociolingüístic, i els criteris d'ús de la llengua catalana en el centre.
- Els criteris de no-discriminació i d'inclusió educativa.
- Els criteris per a l'atenció a la diversitat de l'alumnat.
- La concreció dels criteris metodològics, organitzatius i de seguiment i observació de l'infant.
- L'organització de l'horari escolar, que ha d'incloure les mesures per a l'acolliment i observació dels infants.
- La concreció dels mitjans de relació amb les famílies.

Elements de reflexió per a l'elaboració del projecte educatiu

L'elaboració del projecte educatiu requereix reflexionar entorn dels fonaments sobre els quals des-cansa la pràctica educativa, explicitar-los i prendre acords que permetin revisar, actualitzar i consensuar els principis i valors que donen identitat al centre.

Per elaborar o reelaborar aquest document a partir del que ja s'està fent i de l'experiència de treball de la llar d'infants, el centre s'ha de plantejar quines són les grans línies del seu desplegament curricular que han d'aparèixer en el projecte educatiu. Es tracta d'un procés de reflexió sobre la pràctica educativa, on està implicat

tot el personal educador. Algunes de les preguntes que ens poden ajudar a la seva elaboració són:

- ⇒ Quina idea té el personal educador de les capacitats?
- ⇒ Com s'assegura el lligam entre la llar d'infants i la família?
- ⇒ Com es tindran en compte els diversos espais i mètodes d'aprenentatge: joc, hàbits, racons...?
- ⇒ Quin és el rol del personal educador en les situacions d'aprenentatge?
- ⇒ Com es valora la importància del tracte personal i de fer que cada nen i nena se senti important?
- ⇒ Què s'entén per oferir expectatives d'aprenentatge a tot l'alumnat?
- ⇒ Què s'entén per educació integral?
- ⇒ Com es concreten, amplien o adequen els objectius a la realitat del centre?
- ⇒ Quines actuacions ja es fan a la llar d'infants que el personal educador valora especialment?
- ⇒ Com es detectaran i valoraran les diferents necessitats educatives dels infants?
- ⇒ Com s'avaluarà la pròpia actuació educativa?
- ⇒ Quines activitats i oportunitats s'oferiran als infants?
- ⇒ Quina imatge tenim dels infants?
- ⇒ Què entenem per documentació pedagògica?
- ⇒ Quina idea té el personal educador sobre el respecte?

LA PROGRAMACIÓ DE CURS

Un cop definides les grans línies del projecte educatiu, cal revisar o bé elaborar la programació del curs o programació anual, és a dir, la planificació de la tasca educativa adreçada a cada grup d'infants.

Les capacitats a desenvolupar en els infants de 0 a 3 anys abasten un espectre molt ampli i global, ja que en aquestes edats s'inicien gran part de les descobertes bàsiques per al seu desenvolupament. La programació ha de tenir en compte les capacitats que els infants han d'assolir en acabar l'etapa d'educació infantil, els objectius del cicle, l'organització del temps, dels espais i dels materials de la llar d'infants, realitzant previsions sobre les necessitats i les conductes dels infants i les persones adultes que la componen.

La utilitat d'aquesta programació anual o de curs és disposar d'una visió panoràmica dels diferents temes, àmbits de treball, propostes o conjunt de tasques quotidianes que es duran a terme durant el curs i que s'explicitaran en les unitats didàctiques.

És el moment adequat per assenyalar a quins objectius de cicle i a quines capacitats contribuiran a assolir cadascun d'aquests àmbits de treball o unitats didàctiques amb la finalitat d'assegurar-nos una correcta planificació que no descuidi o atorgui poques possibilitats per assolir els objectius de cicle i les capacitats.

Els components de la programació de curs

Els components de la programació de curs que es proposen són:

- El nivell o grup d'infants al qual està destinada.
- El període temporal al qual fan referència, habitualment anual.
- La distribució de les unitats didàctiques dins el període temporal per al qual s'han pensat.
- El nom de les unitats didàctiques, projectes o conjunt de tasques quotidianes.
- Els objectius de cicle que s'associen a cadascuna de les unitats didàctiques (també es poden posar en cada unitat didàctica).
- Les capacitats que s'associen a cadascuna de les unitats didàctiques (també es poden posar en cada unitat didàctica).
- Els continguts de cada unitat didàctica (també es poden posar en cada unitat didàctica).

Què cal tenir en compte a l'hora de concretar la programació de curs

Totes les diferents situacions i vivències quotidianes dels nens i les nenes a la llar d'infants s'han de tenir en compte en la programació i ser considerades com a activitats educatives. No hi ha d'haver diferència sinó continuïtat educativa entre els moments de les rutines diàries, el joc espontani de l'infant i les activitats estructurades per part del personal educador. L'activitat educativa no és no-més la que té lloc entre les deu i les onze del matí, sinó que els àpats, el canvi dels bolquers, la mig-diada, la preparació per a la sortida..., són, igualment, activitats amb una gran potencialitat educativa. El temps que es concedeix a cadascun d'aquests aspectes i el paper que hi juga la persona educado-ra, revela la importància que s'atorga a unes experiències i a d'altres.

Una bona programació hauria de reflectir tant les propostes de l'adult com el que es deixa a la lliure decisió de l'infant, que habitualment correspon al que s'anomena joc en totes les seves variants, des del joc sensorial i motriu del nadó fins al joc d'imitació i simbolització dels infants de dos i tres anys.

El joc és una activitat privilegiada per al desenvolupament de les capacitats, tant pel grau d'activitat que comporta, com pel seu caràcter motivador i per les situacions en què es desenvolupa, perquè permeten als infants elaborar les experiències viscudes i propicien diverses possibilitats de participació i interacció social.

Cal fugir de les propostes tancades, en les quals els infants no tenen cap marge d'iniciativa ni de creativitat. Els infants són competents per desenvolupar les seves capacitats si disposen de les condicions per fer-ho. Una certa organització del temps, l'espai i els materials afavoreix que els nens i les nenes esdevinguin protagonistes del propi desenvolupament. En la mesura en què els ofereixen suficients oportunitats d'activitat, d'exploració i d'aprenentatge afavoreixen l'activitat autònoma.

No sempre és senzill copsar els interessos i les necessitats dels infants, per aquest motiu és necessari que la programació no sigui quelcom rígid i tancat, ans al contrari, una eina dúctil i flexible que possibiliti a la persona educadora incorporar l'inesperat i realitzar els ajustos i les modificacions necessaris, fruit del constant diàleg entre les seves propostes i les iniciatives dels infants.

Una bona programació ha de permetre alentir o alleugerir el projecte en funció de cada moment, incorporant la incertesa en què es troben adults i infants davant del que ha de venir. Programar també ha de significar deixar lloc a la pedagogia de l'estupor, a la capacitat de sorprendre's i de meravellar-se de l'infant i

conjuntament amb l'infant, acceptant les seves iniciatives i errors i no esperant únicament conductes o solucions previstes.

Sempre hi ha una certa distància entre allò programat —expressió d'una intenció— i la realització concreta que recull i incorpora la forma particular de cada infant de captar la proposta i de deixar-hi la seva empremta personal. De fet, l'observació i l'anàlisi de com cada infant ha dut a terme una determinada proposta aporta informació de gran utilitat per planificar el pas següent.

LES UNITATS DIDÀCTIQUES

Les parcel·les en què concretarem aquesta programació al llarg del curs són les unitats didàctiques o unitats de programació.

Una unitat de programació és una situació o conjunt de situacions que preveuen certes activitats mitjançant les quals es pretén propiciar l'assoliment d'uns aprenentatges determinats, referits a continguts de diferent mena i de diverses àrees de coneixement, a partir dels interessos dels infants. Per tant, és factible que una unitat de programació agrupi i doni una certa forma a aquells aprenentatges que poden ser assolits pels infants en situacions habituals (el dinar, el temps de descans, l'activitat a l'exterior, la recollida...) i amb les quals els infants assoleixen uns objectius.

Què cal tenir en compte a l'hora de fer les unitats didàctiques

Hem de preveure **la diversitat**. La llar d'infants acull infants molt diversos. Aquesta diversitat és producte tant dels diferents ritmes i nivells maduratius de cadascun, com del moment en què els infants s'incorporen al centre. Així mateix, també és resultat de la cultura familiar de la qual provenen, que es concreta en pràctiques educatives diverses i, per tant, en bagatges i experiències diferents. En un mateix grup hi pot haver criatures que freqüenten la llar d'infants des del primer any de vida i d'altres que comencen a anar-hi als dos anys. A la vegada, de la mateixa manera que actualment es coneix i s'accepta que cadascú té un ritme maduratiu propi, cada cop cal tenir més present que no hi ha dues famílies iguals. Les pràctiques educatives de cada família responen a uns determinats patrons culturals, a la seva escala de valors i a la situació en què en cada moment es troben els seus membres.

La persona educadora ha de saber acollir la diferència com un dret dels infants, portadors d'una identitat pròpia, fruit de la història personal, de la llengua i cultura de pertinença, dels valors de la seva família i de la seva particular forma d'interactuar amb l'entorn.

La programació ha de preveure la manera d'acollir les diferències individuals, aplicant aquelles estratègies didàctiques que millor s'adeqüin a cada infant i els permetin diversificar i ampliar experiències, habilitats i coneixements.

Un altre punt a tenir en compte fa referència a **quan programar**. No sempre és possible definir una programació a priori, sense haver disposat del temps necessari per observar i conèixer el moment del procés de desenvolupament en què es troba cada infant del grup i els seus interessos (què els interes-sa i què no, què han tingut l'oportunitat d'experimentar i què no...).

El disseny de situacions exploratòries en les quals els nens i les nenes puguin desplegar les seves habilitats i la persona educadora pugui observar quines són les preferències de cadascú, són recursos que donen informació per elaborar una programació que tingui en compte els punts de què parteix cada infant. Aporten informació sobre els esquemes de coneixement dels infants en relació amb determinats continguts, cosa que permet diversificar les propostes posteriors, ajustant-les a la diversitat dels infants i a nous reptes.

El coneixement de la vida quotidiana dels infants i de la cultura del seu medi familiar permet a la persona educadora incorporar elements que aportin sentit i significació a les propostes i una certa continuïtat entre els dos principals nuclis de vida dels infants, la família i la llar d'infants.

L'agrupació dels infants és un altre dels aspectes a tenir present. L'activitat individual, en petit o gran grup, les agrupacions per edats homogènies o mixtes, etc. ofereixen avantatges i inconvenients que cal sospesar per tal d'escollir, en cada moment, la que més s'ajusti als objectius desitjats.

Els infants menors de tres anys es comuniquen millor en situacions de **diàleg individual**, per la qual cosa cal prioritzar les situacions en què poden gaudir d'un tracte el més personalitzat possible, com les situacions en les quals formen part d'un petit grup de coetanis o bé d'infants d'edat diversa.

En els grups reduïts s'estableixen vincles i relacions amb més facilitat que en grups nombrosos; ai-xí mateix s'incrementen les situacions d'observació mútua, d'imitació, d'ajuda i de col·laboració..., la qual cosa afavoreix l'aparició de conductes que difícilment es manifestarien sense l'estímul i el su-port que un infant ofereix a un altre.

L'activitat en petit grup facilita també la tasca de la persona educadora, ja que permet observar i escoltar més acuradament els infants i intervenir de manera individualitzada, oferint a cadascú l'ajut necessari per progressar en l'activitat que du a terme.

L'ordre en què es presentaran les propostes és un altre aspecte a concretar. A la llar d'infants aquest punt presenta una certa complexitat per la diversitat de factors que intervenen en l'ordre i la forma en què els infants d'aquestes edats aprenen i es desenvolupen; no obstant això, hi ha alguns criteris que resulten orientadors, com per exemple: presentar les propostes tenint en compte el grau de dificultat que comporten per a cada infant, anar sempre del tot a les parts, vetllar perquè les activitats no siguin tancades en si mateixes, que tinguin "sentit" per a l'infant i aportin elements que facilitin la posterior resolució de situacions en les quals sigui imprescindible emprar les habilitats i/o coneixements ja apresos.

Quan es parla de "sentit" es fa referència al conjunt d'elements de diferents menes (motivació, auto-concepte, vincle afectiu...) que intervenen perquè l'infant aprengui. Per atribuir sentit a una tasca o activitat és necessari que l'infant se senti interessat en ella, ha de ser-li atractiva i ha de trobar que li és útil per resoldre el que s'ha proposat.

En resum, programar implica:

- Organitzar el temps, l'espai i els materials** fent previsions sobre les conductes i activitats d'infants i adults, respectant les seves necessitats físiques, psíquiques i emocionals.
- Donar valor educatiu a tot allò que succeeix quotidianament** sense establir diferències entre els moments de rutines quotidianes, l'activitat espontània de l'infant i les propostes estructurades per part de la persona educadora i que constitueix el que anomenem pedagogia de la vida quotidiana.
- Ampliar les experiències dels infants acollint l'inesperat, incorporant l'imprevist, enriquint el quotidià**, mitjançant propostes que, a partir dels interessos dels infants, globalitzin continguts de diferents àrees i propiciïn l'assoliment d'aprenentatges determinats.
- Avaluar el procés d'ensenyament i aprenentatge**, no tant per valorar els encerts i els errors dels infants com per conèixer l'ajust dels recursos emprats a les finalitats perseguides.

Què podem programar a la llar d'infants

- Els moments de cura i relació: la benvinguda, l'estona de dinar, el descans, la neteja, el període d'adaptació, el canvi de bolquers, el control d'esfínters...
- Les propostes lúdiques: panera dels tresors, joc heurístic, joc sensorial, joc simbòlic, joc de llenguatge, safates d'experimentació...
- Els espais: l'espai de l'aula, l'espai de descans, el pati, la sala d'usos múltiples.

Característiques que han de tenir les unitats didàctiques

Per a la programació de les unitats didàctiques cal dissenyar i combinar propostes educatives diverses que respectin la formació integral de l'infant i l'atenció a la diversitat:

- que donin resposta a les necessitats dels infants i a la manera natural d'aprendre;
- que integrin el protagonisme de l'infant en l'activitat del joc;
- que potenciïn l'autonomia;
- que assumeixin un enfocament que parteixi de l'acció;
- que tinguin cura del benestar emocional;
- que promoguin la multiplicitat de potencialitats de l'infant;
- que considerin que totes les situacions i vivències quotidianes dels nens i les nenes a la llar d'infants s'han de tenir en compte en la programació i ser considerades com a activitats educatives.

Això comporta, per part de l'equip educatiu, elaborar propostes que interrelacionin les tres àrees curriculars, tres camps d'experiència que tenen sentit per a l'infant sempre que les pugui viure en interdependència. Per tant, cal vertebrar la intervenció en formes metodològiques que garanteixin a l'infant la seva vivència globalitzada, el seu paper actiu i l'experimentació.

És convenient preveure de quina manera es **documentarà el procés** i de quina manera aquesta documentació servirà a l'equip per reflexionar i avançar en la seva tasca educativa i per poder donar informació a les famílies.

És important concretar la programació quan ja s'hagi disposat del temps necessari per observar i conèixer el moment del procés de desenvolupament en què es troba el grup classe.

Components de les unitats didàctiques

A continuació, es descriuen els components de la programació de les unitats didàctiques, tot indicant la funció que compleixen i la manera com es poden expressar formalment. Cal recordar que **aquest text té un caràcter orientador**, que pretén donar resposta a la formalització de les programacions del cur·rículum. Cada centre ha d'ajustar la proposta a les seves necessitats i característiques pròpies.

Components bàsics de la programació de la unitat didàctica

- Nom i grup d'infants al qual es destina
- Objectius d'aprenentatge
- Continguts (si no s'han posat a la programació de curs)
- Metodologia
 - ⇒ Activitat
 - ⇒ Materials necessaris
 - ⇒ Temps
 - ⇒ Agrupament de l'alumnat
 - ⇒ Paper de la persona educadora
- Avaluació
 - ⇒ Valoració del progrés i evolució dels infants
 - ⇒ Valoració de la unitat didàctica

Objectius d'aprenentatge

Els objectius d'aprenentatge expressen què es pretén que aprengui l'infant, per la qual cosa han de concretar les habilitats necessàries per desenvolupar les capacitats. Cal que els objectius tinguin en compte l'adquisició de coneixements de tipus cognitiu o intel·lectual, metodològic, psicomotriu, actitudinal i de valors, afectius i emocionals, i que desenvolupin diferents nivells de complexitat, sempre actuant en la zona de desenvolupament proper dels infants a qui es presenten, que és on es produeix l'aprenentatge: des de conèixer i memoritzar fins a crear i construir, passant per comprendre, aplicar, experimentar, analitzar...

Aquests objectius d'aprenentatge s'han d'expressar amb verbs en infinitiu.

Continguts

Es proposa que la redacció formal dels continguts integri els diversos components conceptuals, procedimentals i actitudinals, tal com apareix als documents curriculars prescriptius, ja que els tres tipus de continguts, a la pràctica, no s'aprenen de manera aïllada, sinó integrats com a recursos que es mobilitzen en relació amb situacions de l'entorn. Una manera de formalitzar aquests continguts de forma integrada és substantivar l'acció a realitzar i la finalitat de la seva aplicació, tal com es formalitzen en el document prescriptiu del currículum. Els continguts es poden incorporar a la programació de curs o a la unitat didàctica indistintament.

Metodologia

Per desenvolupar les capacitats calen activitats diversificades, que comportin diferents formes d'organitzar l'aula i impliquin també l'ús de recursos diversos.

Això suposa un treball globalitzat entre les diverses àrees per potenciar estratègies per aprendre, centrades en el diàleg pedagògic i la construcció compartida de coneixement, situacions adreçades a generar interès mitjançant la resolució d'activitats i altres mètodes actius que ajudin al desenvolupament dels infants. Cal tenir en compte també que les diferents propostes han de comportar diferents i variades formes d'agrupar l'alumnat i de distribuir l'espai.

Dins l'apartat metodologia, podem fer referència a l'activitat, l'espai, el temps, l'agrupament i el paper de la persona educadora.

Activitat

Els infants han de trobar diversitat de propostes per tenir oportunitats per a l'aprenentatge. Aquestes propostes han de ser continuades, significatives i realitzades d'acord amb l'augment de les potencialitats dels infants. Les propostes han de ser interessants, agradables i atractives si hi ha un equilibri en-tre els aspectes coneguts i els aspectes que se situen prou allunyats de les capacitats que té l'infant.

En moltes ocasions, a banda de descriure únicament l'activitat, cal també fer esment de la seqüència didàctica, i s'ha de descriure ordenadament el conjunt de les activitats que ha de realitzar la persona educadora i les activitats que han de realitzar els infants.

Espais

Cal explicar en quin espai es durà a terme la proposta, si hi haurà joguines o materials i de quin tipus, si serà buit, on se situaran els infants i on les persones educadores, si és una activitat que es pot fer a l'aire lliure, si s'utilitzaran espais diferents dels de l'aula o estança...

Materials

Cal concretar quin tipus de material necessitem per dur a terme la proposta, com s'utilitzarà (individualment o en grup), com el repartirem (cada infant tindrà el seu i podrà decidir si utilitzar-lo o no...).

La naturalesa dels materials que es posen a disposició dels infants, l'interès i l'atenció de l'adult per les maneres d'utilitzar-los, la forma en què el material està preparat, dirigeixen, en part, l'activitat dels infants.

infants? Sovint, en els infants petits, els moments de molta concentració van seguits de moments en què l'interès de l'infant disminueix. Cal respectar aquest procés, i deixar que l'infant reprengui la proposta sense pressa.

Agrupament

Quin tipus d'agrupament afavorirà la construcció de nous coneixements per part dels infants: és millor un grup reduït d'infants per dur a terme una proposta? Podem treballar amb tot el grup?

Paper de la persona educadora

Cal decidir quin serà el paper de la persona educadora durant la proposta: observarà i encoratjarà, vetllarà per tal que tots els infants participin, tindrà un paper actiu, farà unes propostes determinades i atindrà les demandes... Cal preveure on se situarà: a l'alçada dels infants, a terra, acompanyarà els infants que ho necessitin...

Avaluació

L'avaluació ha de respondre a la conveniència de vetllar constantment per l'adequació de les propostes educatives. També té per objectiu descriure el nivell de desenvolupament dels objectius previstos per al cicle, sense perdre de vista el grau d'assoliment de les capacitats, el referent que hem de tenir en compte a llarg termini, quan els infants acabin l'etapa d'educació infantil.

L'avaluació no ha de confondre's amb la comprovació de resultats, sinó que ha de servir per fer un seguiment de com i què aprenen els infants, valorar el seu progrés i desenvolupament i també per valorar l'adequació de les nostres propostes per tal que els infants progressin, és a dir, col·laborar en la millora del procés d'ensenyament i aprenentatge.

Valoració del progrés i evolució dels infants

Dues eines bàsiques ens serviran per recollir la informació necessària sobre els infants per valorar el seu progrés. La primera és l'observació; la segona, la documentació pedagògica.

••**L'observació.** Per a cada unitat didàctica s'haurien de concretar uns **elements d'observació**, uns trets en els quals ens hem de fixar per valorar el progrés de l'infant o l'assoliment dels objectius didàctics de la unitat.

Aquests elements d'observació han de tenir relació amb els objectius d'aprenentatge establerts, d'aquesta manera comprovarem de forma efectiva si els objectius proposats s'acompleixen o no. La tècnica més adequada per recollir la informació és la utilització de pautes o registres d'observació àgils, orientats no tan sols a l'avaluació global del comportament de l'infant sinó de les seves habilitats i competències.

••**La documentació pedagògica.** La documentació pedagògica ajuda a entendre l'infant, deixa constància del que fa, de com aprèn, de què li interessa. Permet ensenyar tota aquesta informació a l'e-quip d'educadors, a les famílies, ens permet la reflexió sobre la nostra tasca educativa.

Valoració de la unitat didàctica

L'organització de les situacions i propostes educatives condiona l'avenç en l'aprenentatge, afavorint-lo o pel contrari inhibint-lo i fins i tot dificultant-lo. El desplegament de certes conductes i habilitats per part dels infants depèn de les possibilitats que ofereixen les situacions organitzades pels adults. Per tant, l'anàlisi de les conductes i habilitats emprades per l'infant ha de tenir sempre en compte les condicions en què s'han produït: els continguts proposats, els materials proporcionats i la seva organització, l'espai disponible, les relacions entre els infants i/o entre aquests i l'adult, etc.

Per avaluar l'eficàcia del procés d'ensenyament i aprenentatge s'han de considerar els diferents factors que hi incideixen: la intervenció de la persona educadora, la metodologia, l'agrupació d'infants, els materials seleccionats... Cal analitzar la seva pertinència i ajustar-los a les necessitats i característiques individuals.

Per a la valoració del disseny de la unitat didàctica i de la pròpia actuació, també l'observació és un recurs imprescindible, ja que permet obtenir informació tant de les situacions proposades i els

elements que les conformen (materials, espais, temps, agrupament...) com de la intervenció de la persona educadora.

Són necessaris instruments senzills, fàcils d'aplicar, que permetin el registre i la consulta de la informació obtinguda per fer el seguiment del procés de cada activitat, poder contrastar-la amb els companys i ajustar les propostes a les necessitats i interessos detectats.

Podem també dissenyar eines de valoració de les unitats didàctiques, com ara pautes, que ens permetran la reflexió al voltant del seu disseny, desenvolupament i resultats.

Annex

Decret 101/2010

DECRET 101/2010, de 3 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació in-fantil.

D'acord amb l'article 131.2.b) de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, la Generalitat té competència exclusiva en la determinació dels continguts educatius del primer cicle de l'educació infantil.

L'article 56.6 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, disposa que el Govern ha de determinar el currículum que, per al primer cicle de l'educació infantil, s'ha de centrar en els continguts educatius relacionats amb el desenvolupament del moviment, del control corporal, les primeres manifestacions de la comunicació i el llenguatge, les pautes elementals de convivència i relació social i la descoberta de l'entorn proper dels infants.

L'article 6.1 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix que la llengua pròpia de Catalunya és el català, que és també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament. En el mateix sentit, l'article 9.1 de la Llei 12/2009, d'educació, estableix el règim lingüístic que ha de regir el sistema educatiu.

En l'estructura del sistema educatiu es defineix l'educació infantil com una etapa educativa única, organitzada en dos cicles, amb identitat pròpia, que ha de contribuir al desenvolupament emocional i afectiu, físic i motor, social i cognitiu dels infants en col·laboració amb les seves famílies, proporcionant-los un clima i un entorn de confiança.

L'ordenació d'aquests ensenyaments es basa en la llarga experiència educativa que té Catalunya en l'educació dels infants de zero a tres anys i en el seu nivell de qualitat i renovació pedagògica en el desenvolupament de l'acció educativa.

S'estableixen els objectius i els continguts a desenvolupar en cada àrea, els quals, juntament amb les previsions del Decret 181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil, complementen l'ordenament de l'etapa de l'educació infantil. Els aprenentatges que fan els infants s'han de plantejar sempre des d'una perspectiva de globalitat per tal que es puguin assolir les capacitats que es preveuen amb voluntat de continuïtat en els dos cicles de l'etapa.

L'educació dels infants i els primers aprenentatges es fan a la família, però en el moment en què l'infant entra en el món escolar aquesta responsabilitat educativa es comparteix. El centre és un espai privilegiat que permet l'adquisició de coneixements, de vivències emocionals i socials. És, després de la família, el primer espai social de cohesió, integració i participació. El centre ha d'oferir als infants ple suport i un acompanyament coherent i eficaç en el seu desenvolupament personal i social.

El centre educatiu ha d'acollir els infants i acceptar-los íntegrament amb estima, conèixer-los i comprendre'ls des del respecte i l'afectivitat, i assegurar les relacions de confiança amb les persones adultes i amb la resta dels infants propers.

L'equip educatiu és el responsable d'organitzar l'espai, el temps i les activitats i d'aplicar les estratègies pertinents a fi d'aconseguir el màxim desenvolupament de les potencialitats dels infants, d'acord amb unes finalitats educatives fixades, respectant els drets, els interessos i les aportacions dels infants, amb la col·laboració i participació de les famílies.

L'acció educativa s'ha d'emmarcar en els criteris per a l'organització pedagògica dels centres de l'article 78 del capítol II del títol VI de la Llei d'educació, i ha de tenir en compte els diferents ritmes de desenvolupament dels infants, adequar l'ensenyament a les diverses característiques personals i socials que condicionen els aprenentatges, seleccionar i organitzar de manera adequada els continguts que els nens i nenes aprenguin, potenciar que l'activitat de classe discorri en les millors condicions possibles perquè cada infant i el grup en conjunt s'esforci per actuar amb autonomia, així com establir els mitjans necessaris perquè cada infant se senti atès, orientat i valorat, sense veure's condicionat per estereotips culturals i de gènere, quan ho necessiti i sense cap tipus de discriminació.

Aquest Decret s'ha tramitat d'acord amb la Llei 13/1989, de 14 de desembre, d'organització, procediment i règim jurídic de l'Administració de la Generalitat de Catalunya; la Llei 13/2008, de 5 de novembre, de la presidència de la Generalitat i del Govern, i el dictamen del Consell Escolar de Catalunya.

D'acord amb el dictamen de la Comissió Jurídica Assessora;

En virtut d'això, a proposta del conseller d'Educació i amb la deliberació prèvia del Govern,

Decreto:

Article 1

Principis generals

1. L'educació infantil és l'etapa educativa i voluntària que s'imparteix als infants de zero a sis anys i que s'organitza en dos cicles. El primer, primera infància, comprèn entre els zero i els tres anys, i el segon, primer ensenyament, comprèn entre els tres i els sis anys.
2. El primer cicle de l'educació infantil s'organitza d'acord amb els principis d'educació inclusiva i coeducadora. S'ha de posar una atenció especial a la diversitat dels infants, a la detecció precoç de les necessitats educatives específiques, a la intervenció en les dificultats de desenvolupament, tan bon punt es detectin, i a la cooperació estreta entre els centres i les famílies.

3. El català, com a llengua pròpia de Catalunya, s'ha d'utilitzar normalment com a llengua vehicular i d'aprenentatge. Les activitats internes i externes de la comunitat educativa, tant les orals com les escrites i les comunicacions amb les famílies, han de ser normalment en català.

Els nens i les nenes tenen el dret a rebre l'ensenyament en català i a no ser separats en centres ni en grups classe diferents per raó de la seva llengua habitual. En tot cas es respectaran els drets lingüístics individuals de l'alumne o alumna, d'acord amb la legislació vigent.

Totes les referències que fa aquest Decret al català com a llengua pròpia de l'ensenyament a Catalunya s'estenen a l'occità per als centres educatius d'Aran.

4. L'acció educativa ha de procurar la integració de les diverses experiències dels infants, promoure el seu desenvolupament integral i l'adaptació al seu ritme evolutiu.

5. Sempre que sigui possible s'ha d'establir una coordinació amb el segon cicle de l'educació infantil, per tal d'assegurar la transició adequada de l'alumnat i facilitar la continuïtat del seu procés educatiu.

Article 2

Finalitat

La finalitat de l'educació infantil és contribuir al desenvolupament emocional i afectiu, físic i motor, social i cognitiu dels infants, proporcionant-los un clima i entorn de confiança on se sentin acollits i amb expectatives d'aprenentatge. L'acció educativa ha de permetre el desenvolupament afectiu, el creixement personal dels infants, la formació d'una imatge positiva i equilibrada d'ells mateixos, el descobriment de l'entorn, de les possibilitats del seu propi cos, del moviment i dels hàbits de control corporal, perquè actuïn cada vegada d'una manera més autònoma; la possibilitat d'experimentar, de relacionar-se i de comunicar-se amb les altres persones, infants i persones adultes, per mitjà dels diferents llenguatges, establint vincles i relacions amb les corresponents pautes elementals de convivència, de relació i de respecte al principi de no-discriminació.

Article 3

Relació entre centres i família

1. Els pares, mares o persones tutores i els centres han de cooperar estretament en l'educació dels infants, per tal de garantir la coherència educativa entre la família i el centre, que són el primer referent afectiu dels infants i tenen la responsabilitat primera en llur educació.
2. El centre ha d'establir els mecanismes de participació i col·laboració necessaris que permetin compartir amb les famílies els criteris d'intervenció i responsabilitat educativa, per afavorir la participació en el procés educatiu dels seus fills i filles, i formular una carta de compromís educatiu amb les famílies.
3. Per facilitar informació a les famílies sobre el seguiment i l'evolució educativa de l'alumnat, cada centre ha d'establir, a començament de curs, el calendari de reunions i entrevistes. S'han de garantir, com a mínim, una entrevista individual a l'inici de l'escolaritat, una altra al llarg de cada curs i una reunió col·lectiva a l'inici de cadascun dels cursos del cicle, així com aquells mecanismes de relació periòdica que permetin informar sobre les activitats, les rutines i els hàbits quotidians dels infants tant al centre com a casa.
4. Les famílies han de contribuir a l'educació dels seus fills i filles assistint a les convocatòries de reunions o entrevistes que faci el centre. Igualment s'han de fer responsables del seguiment de les orientacions educatives del centre en aspectes com hàbits d'higiene i salut, assistència al centre i compliment dels horaris, i de conèixer les normes de funcionament del centre i col·laborar en la seva aplicació.

Article 4

Elements del currículum

En el currículum definit a l'annex 1, a partir de les capacitats de l'etapa s'estableixen els objectius del cicle i els continguts educatius que s'han de desenvolupar en cadascuna de les àrees.

Article 5

Capacitats

1. S'ha d'afavorir el desenvolupament de les capacitats que han de permetre als infants créixer integralment com a persones iguals en el món actual, amb uns aprenentatges continuats i progressius, que han de seguir en el segon cicle de l'educació infantil.
2. El desenvolupament d'aquestes capacitats és el resultat del que s'aprèn. Així doncs, al llarg de l'etapa de l'educació infantil els infants han d'anar desenvolupant les capacitats següents:
 - Progressar en el coneixement i domini del seu cos, en el moviment i la coordinació, tot adonant-se de les seves possibilitats.
 - Assolir progressivament seguretat afectiva i emocional i anar-se formant una imatge positiva de si mateixos i de les altres persones.
 - Adquirir progressivament hàbits bàsics d'autonomia en accions quotidianes, per actuar amb seguretat i eficàcia.
 - Pensar, crear, elaborar explicacions i iniciar-se en les habilitats matemàtiques bàsiques.
 - Progressar en la comunicació i expressió ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà de diversos llenguatges.
 - Observar i explorar l'entorn immediat, natural i físic, amb una actitud de curiositat i respecte i participar, gradualment, en activitats socials i culturals.
 - Mostrar iniciativa per afrontar situacions de la vida quotidiana, identificar-ne els perills i aprendre a actuar-hi en conseqüència.
 - Conviure en la diversitat, avançant en la relació amb les altres persones i iniciant-se en la resolució pacífica de conflictes.
 - Comportar-se d'acord amb unes pautes de convivència que els portin cap a una autonomia personal, cap a la col·laboració amb el grup i cap a la integració social.
3. Els objectius de cicle precisen les capacitats que els infants han d'haver desenvolupat en acabar el primer cicle de l'educació infantil, en relació amb els continguts de les àrees.

Article 6

Àrees

1. Les àrees d'experiència i desenvolupament són:
 - Descoberta d'un mateix i dels altres. educació infantil currículum i orientacions 74
 - Descoberta de l'entorn.
 - Comunicació i llenguatges.
2. Les àrees s'interrelacionen per crear uns espais d'aprenentatge globalitzats on es contribueixi al desenvolupament integral dels infants, acostant-los a la interpretació del món, donant significat i facilitant-ne la participació activa.
3. Les activitats i els projectes de treball s'han de tractar de manera globalitzada i amb interès i significat per als infants.

Article 7

Organització i horari

1. El Departament d'Educació ha d'afavorir l'autonomia pedagògica i organitzativa dels centres.
2. Els centres han d'organitzar la distribució horària en funció de les activitats quotidianes lligades a la satisfacció de les necessitats bàsiques dels infants, el nombre d'alumnes, d'espais i de recursos, i atenent la seva planificació curricular. Es considera educatiu tot el temps que l'infant romangui en el centre.
3. L'organització del temps, els espais i els materials ha de facilitar l'acció autònoma dels infants i la possibilitat d'explorar i descobrir.
4. Els diferents models organitzatius i de funcionament recollits en el projecte educatiu han de facilitar la protecció dels drets dels infants i la conciliació de la vida laboral amb la responsabilitat primordial de les famílies en la criança i educació dels seus fills i filles.

Article 8

Seguiment del desenvolupament de l'infant

- 1.** El seguiment del desenvolupament de l'infant, basat en l'observació constant i sistemàtica, ha de possibilitar el coneixement de les condicions inicials individuals de cada infant, dels progressos que ha efectuat en el seu desenvolupament i del grau d'assoliment dels objectius educatius establerts. També ha de permetre conèixer i analitzar la pertinència dels recursos emprats per tal de facilitar el procés d'ensenyament i d'aprenentatge.
- 2.** L'equip educatiu de cicle decideix sobre els aspectes de l'observació i la documentació pedagògica que s'han d'incloure en la programació. Així mateix, elabora els diferents instruments de registre per a les observacions dels progressos de l'alumnat i la comunicació amb les famílies.
- 3.** L'observació i la documentació pedagògica són les eines fonamentals per al seguiment del desenvolupament de l'infant. L'observació permet disposar d'informació sobre els comportaments i les actuacions dels infants mitjançant instruments diferents i la documentació permet fer visibles els processos dels infants, la relació que mantenen amb les altres persones i la seva activitat.
- 4.** A l'inici del cicle, el centre educatiu ha d'obrir un arxiu personal per a cada infant amb el nom i cognoms i les dades del centre, del qual formen part els documents oficials d'avaluació, la fitxa de educació infantil currículum i orientacions 75 Annex

dades bàsiques, el resum d'escolarització i l'informe global individualitzat de final de cicle elaborat pels centres, que ha de reflectir el procés educatiu seguit per l'infant. Aquest document s'ha de trametre als mestres tutors o tutores de l'infant del cicle següent, així com aquells altres instruments d'observació i documentació pedagògica establerts per l'equip educatiu de cicle.

La fitxa de dades bàsiques i el resum d'escolarització s'han d'ajustar en el seu contingut als models que estableix la normativa vigent per al segon cicle de l'educació infantil, i que figuren a l'annex 2 d'aquest Decret.

5. Pel que fa a l'obtenció de les dades personals de l'alumnat i la seva cessió, cal ajustar-se al que disposa la legislació vigent en matèria de protecció de dades.
6. La Inspecció d'Educació ha de supervisar el procediment de seguiment del desenvolupament de l'infant de cada centre, vetllar per la seva adequada integració en el procés educatiu de l'infant i la seva correcció formal, així com les mesures adoptades d'atenció a la diversitat, i proposar les mesures que contribueixin a millorar-lo.

Article 9

Projecte educatiu

Cada centre educatiu, d'acord amb la seva autonomia pedagògica i organitzativa i en aplicació del capítol I del títol VII de la Llei 12/2009, d'educació, ha d'elaborar un projecte educatiu en el qual s'han de concretar els principis pedagògics i organitzatius, els valors, els objectius i les prioritats d'actuació, i que ha d'incloure:

- La concreció per al desenvolupament del currículum.
- Les característiques de l'entorn social, cultural i sociolingüístic, i els criteris d'ús de la llengua catalana en el centre.
- Els criteris de no-discriminació i d'inclusió educativa.
- Els criteris per a l'atenció a la diversitat de l'alumnat.
- La concreció dels criteris metodològics, organitzatius i de seguiment i observació de l'infant.
- L'organització de l'horari escolar, que inclourà les mesures per a l'acolliment i l'adaptació dels infants.
- La concreció dels mitjans de relació amb les famílies.

Article 10

Tutoria

- 1.** Cada grup d'infants té una tutora o tutor responsable de l'atenció i el seguiment, tant individual com de grup, del procés de desenvolupament de l'infant, i d'afavorir que tots els infants se sentin segurs i aollits i amb expectatives d'aprenentatge.
- 2.** El tutor o tutora ha de coordinar l'acció del conjunt de persones que intervenen en el grup d'alum-nes, vehicular la informació a les famílies i, si escau, coordinar-se amb els serveis externs que pu-guin intervenir en infants del grup.educació infantil currículum i orientacions 76

Article 11

Actuacions de l'equip educatiu

1. L'equip educatiu ha d'elaborar, desenvolupar i avaluar les programacions didàctiques en coherència amb el currículum que estableix aquest Decret i els criteris acordats en el projecte educatiu de centre.
2. Les programacions didàctiques han de tenir un tractament globalitzat. Per a l'organització d'activitats s'han de tenir presents els ritmes de desenvolupament individual, de joc, d'assoliment d'hàbits i de descans de l'infant, així com les seves necessitats socioafectives i educatives.
3. L'equip educatiu ha de col·laborar per prevenir les dificultats que pugui presentar l'infant i compartir la informació que calgui per treballar de manera coordinada en el compliment de les seves funcions.

Article 12

Atenció a la diversitat

1. Els projectes educatius que elaboren els centres han de ser prou flexibles per permetre concrecions individuals ajustades a les característiques, els ritmes de desenvolupament i aprenentatge i les singularitats de cada infant per tal que es pugui donar compliment al principi d'atenció a la diversitat.
2. El centre ha d'aplicar les mesures necessàries perquè l'infant amb necessitats específiques tingui els suports necessaris per assolir el màxim desenvolupament de les seves capacitats personals i els objectius a aconseguir.
3. S'han de tenir especialment en compte les dificultats dels infants en el moment en què es detectin, a fi i efecte de prendre les decisions necessàries per afavorir-ne el procés de desenvolupament i aprenentatge.

ANNEX 1

Elements del currículum

Introducció

La finalitat de l'educació infantil és contribuir al desenvolupament emocional i afectiu, físic i motor, so-cial i cognitiu dels infants en col·laboració amb les seves famílies, proporcionant-los un clima i en-torn de confiança on se sentin acollits i amb expectatives d'aprenentatge. educació infantil currículum i orientacions 78

Els infants, ja a l'inici d'aquesta etapa, comencen a experimentar la connexió entre les seves famílies i l'entorn. Un entorn que s'eixampla de manera progressiva i que, a partir dels referents familiars que tenen com a propis, integrarà altres persones, objectes, llocs, experiències, emocions, valors, llenguatges, imatges, gustos, sons i olors, entre altres, fet que desencadena aprenentatge.

En la convivència familiar s'inicia, doncs, l'educació dels infants i es fan els primers aprenentatges. Quan posteriorment els infants entren en el món escolar la responsabilitat es comparteix. Per això cal un lligam entre escola i família, per tal que les nenes i els nens tinguin ple suport i un acompanyament coherent i eficaç en el seu desenvolupament personal i social.

En aquesta etapa és imprescindible que els infants sentin que tenen un lloc en el seu entorn i que hi confiïn. Per això cal acollir-los i acceptar-los íntegrament amb estima, conèixer-los i comprendre'ls des del respecte i l'afectivitat, i assegurar les relacions de confiança i la creació de vincles amb les persones adultes i els companys i companyes propers. Les rutines, els hàbits i el coneixement dels límits i les conductes que són acceptades els faran sentir confortables i els permetran preveure els esdeveniments, així com les conseqüències de les seves accions.

La intenció educativa d'aprendre a viure i a conviure reclama als infants un desenvolupament personal que promogui l'autoregulació, la motivació i el fet de sentir-se més confiats i responsables dels seus propis actes.

Cal també que se sentin actius i iguals, i tinguin la capacitat d'anar desenvolupant eines i recursos per conèixer el món que els envolta, iniciant-se en l'ús d'estratègies per fer una exploració activa, viscu-da, experimentant i raonant per elaborar explicacions que hi donin sentit, i que ho puguin fer amb la confiança que seran reconeguts, valorats i ajudats en aquest camí.

Els centres han de promoure la igualtat d'oportunitats per a nens i nenes, procurar que els patrons sexistes i androcèntrics no generin la imposició de característiques i aspiracions en funció del sexe i evitar els comportaments i les actituds discriminatòries.

Els companys i companyes i les persones adultes de l'entorn proper són part essencial d'aquest procés. L'intercanvi amb ells, la comunicació, l'empatia i la representació donen informació i ofereixen altres punts de vista que permeten ampliar i ajustar el propi raonament i construir de manera conjunta un coneixement més adaptat al context: aprendre compartint amb les altres persones.

Importància de la funció educativa en el primer cicle de l'educació infantil

En el primer cicle de l'educació infantil s'han de tenir presents els processos de coneixement i domini del propi cos i d'individualització, acompanyats de la construcció de la trama de relacions i interaccions que es donen dins i fora de l'escola i dels llenguatges expressius i comunicatius que la fan possible, així com del coneixement sobre l'entorn físic i social.

Ja des dels primers moments de vida, cada infant té un ritme i una manera particular de manifestar-se. Per tal d'ajudar al seu desenvolupament, caldrà respectar les diferències individuals de l'alumnat. Una vinculació afectiva per part de les persones educadores i un entorn acollidor faran que els infants tinguin confiança i se sentin atesos i ben acollits, i afavoriran un desenvolupament progressiu de manera adequada.

Els infants inicien les connexions amb el món a través de les persones més properes, la família i els educadors o educadores. El model relacional del personal educador orienta i modela el dels infants, en la mesura que aquests imiten i reproduïxen els comportaments que veuen en les persones adultes amb qui es relacionen i practiquen estratègies relacionals d'acord amb les seves possibilitats. Caldrà identificar, si escau, els mecanismes de discriminació sexual ocults a les relacions interactives presents a les escoles. Si les necessitats de cada infant es respecten, aquests aprendran a respectar les dels altres, i a establir relacions positives dins del grup.

Els infants entren en contacte amb els objectes, les imatges, els sons, els gustos i les olors, exploren l'entorn proper amb interès, amb progressió de la seva autonomia, fent transferència dels aprenentatges obtinguts d'uns objectes a uns altres, i s'adonen que si actuen sobre ells provoquen un efecte. L'entorn natural ha d'estar present en les seves observacions i exploracions, en un context també relacionat amb la vida quotidiana.

Les activitats quotidianes lligades a la satisfacció de les necessitats bàsiques són l'eix de l'organització educativa i esdevenen una excel·lent situació per enfortir el vincle amb l'adult; per descobrir els propis límits, necessitats i possibilitats; per avançar en la comunicació i la construcció conjunta de significats; per anar percebent ritmes temporals; per anar copsant els espais viscuts; per anar sentint els valors culturals del seu entorn, i per anar guanyant autonomia.

La manipulació i l'experimentació amb diferents materials de la vida quotidiana afavoreixen la construcció de les primeres relacions causals, que els orientaran en els seus comportaments d'exploració de l'entorn i a prendre decisions més adequades. L'organització dels espais i materials del primer cicle de l'educació infantil ha de facilitar l'acció autònoma dels infants, la possibilitat d'explorar, fer-se preguntes i aventurar possibles respostes. Compartir-ho amb les persones adultes i els altres infants assegura el progrés en l'organització del pensament en les primeres edats.

Som éssers socials per naturalesa, per tant, la comunicació i el llenguatge són imprescindibles per al desenvolupament humà. Des del moment del naixement es posen en marxa les habilitats comunicati-ves: la mirada, l'escolta, el contacte, el gest, i el respecte als torns d'acció entre l'infant i l'adult cons-titueixen un diàleg bàsic que facilitarà la comprensió mútua. Un ambient relaxat i una actitud recepti-va per part de l'adult estimularan el progrés dels infants en la comunicació en general i en l'expressió corporal i oral. La melodia i la claredat en la parla de l'educador o educadora proporcionaran el mo-del adient per al desenvolupament del llenguatge verbal. En el desenvolupament de la tasca educa-dora es posarà especial atenció en la utilització d'un llenguatge no sexista ni androcèntric.

Les activitats de comunicació, més desenvolupades en la comprensió que en l'expressió, també van progressant, tant en el llenguatge verbal com en el no verbal. Aquestes habilitats comunicatives es desenvoluparan en contextos reals, de joc, escoltant i parlant, preguntant, cantant, repetint sons i pa-raules, jugant amb la rima i el ritme.

De mica en mica, el joc individualitzat va deixant de ser solitari i l'infant va gaudint del fet d'estar a prop dels altres. D'aquest joc paral·lel anirà sorgint l'interès per l'acció de l'altre i intentarà participar-hi.

Respondre a les necessitats de joc vol dir preveure-ho en l'organització de tots els recursos: els espais i el temps primordial per jugar, materials específics i no específics, personal que sap acompanyar el joc, etc. L'actitud de l'adult serà fonamental per assegurar el gaudi i l'avenç de l'infant en el joc. A més, aquests recursos han de procurar donar resposta als diferents tipus de jocs propis de l'edat: ma-nipulatiu, motriu, presimbòlics, de caire popular, simbòlic incipient, etc.

El joc simbòlic reproduceix el món on vivim i així esdevé un element prioritari en la reproducció de les relacions socials basades en la distribució d'activitats i comportaments en funció del gènere, per la qual cosa el paper del personal educador serà fonamental per vetllar perquè la distribució de joguines i la participació en els jocs fomentin relacions més igualitàries allunyades de la reproducció d'este-reotips i rols de gènere.

Capacitats de l'etapa d'educació infantil

L'educació infantil afavorirà el desenvolupament de les capacitats i la seva interrelació, que ha de per-metre als nens i a les nenes créixer integralment com a persones en el món actual, amb uns aprenentatges continuats i progressius, que seguiran en l'etapa d'educació primària amb l'adquisició de les competències bàsiques que ha d'assolir l'alumnat en finalitzar l'educació obligatòria.

Els objectius de cicle precisen les capacitats que els infants han d'haver desenvolupat en cada cicle de l'etapa d'educació infantil, en relació amb els continguts de les àrees.

Objectius

El primer cicle de l'educació infantil contribueix a desenvolupar en l'infant les capacitats següents:

- 1.** Identificar-se com a persona, assolir el grau de seguretat afectiva i emocional corresponent al seu moment maduratiu, i esforçar-se per manifestar i expressar les pròpies emocions i sentiments.
- 2.** Establir relacions afectives positives, comprenent i apreciand progressivament el seu entorn immediat, iniciant-se en l'adquisició de comportaments socials que facilitin la integració en el grup.
- 3.** Participar amb iniciativa i constància en les activitats quotidianes d'alimentació, repòs i higiene personal, iniciant-se en la pròpia autonomia i orientant-se en les seqüències temporals quotidianes i en els espais que li són habituals.
- 4.** Comprendre el llenguatge adult i dels altres infants, comunicar-se i expressar-se a través del moviment, el gest, el joc i la paraula, amb una progressiva millora del llenguatge oral.
- 5.** Dominar progressivament el cos i l'adquisició de noves habilitats motrius, augmentant la seva autonomia en els desplaçaments, en l'ús dels objectes i l'orientació en l'espai quotidià.
- 6.** Actuar sobre la realitat immediata, descobrir-ne l'organització a partir de les pròpies vivències i establir relacions entre objectes segons les seves característiques perceptives.
- 7.** Projectar les pròpies vivències a través de l'activitat lúdica, i anar-les representant a través d'un incipient joc simbòlic.
- 8.** Iniciar-se en la descoberta i l'ús del llenguatge corporal, verbal, matemàtic, musical i plàstic.

Àrees

Estructurar la intervenció educativa i els aprenentatges dels infants en diferents àmbits o àrees d'experiència i desenvolupament és una tasca complexa i sempre discutible. És imprescindible tenir present la globalitat amb què els infants actuen i aprenen, per això les activitats i els projectes de treball s'hauran de tractar de manera globalitzada. Tanmateix, per facilitar a les persones educadores la identificació dels continguts i de les activitats que els infants han de dur a terme per assolir els objectius, agrupem els continguts en els següents àmbits d'experiència i desenvolupament:

- Descoberta d'un mateix i dels altres.
- Descoberta de l'entorn.
- Comunicació i llenguatges.

Descoberta d'un mateix i dels altres

Identificació com a persona, coneixement d'algunes característiques personals pròpies per assolir el grau de seguretat afectiva i emocional corresponent al seu moment maduratiu.

Domini progressiu de les possibilitats expressives, perceptives i motores del propi cos i utilització dels recursos personals de què disposa en la vida quotidiana.

Descobriment i identificació de les pròpies necessitats fisiològiques (gana, set, son, etc.), mostrant un control progressiu d'aquestes.

Manifestació i expressió de les pròpies emocions i sentiments, utilitzant el llenguatge com a mitjà d'expressió i comunicació.

Progrés en l'adquisició d'hàbits relacionats amb el benestar corporal i la seguretat personal, la higiene i la salut, així com en l'inici d'hàbits d'ordre, constància i organització en les activitats en què participa.

Progrés en el domini de la coordinació i el control dinàmic del cos, augmentant la seva autonomia en els desplaçaments, en l'ús dels objectes i en l'orientació en l'espai quotidià.

Participació amb iniciativa i constància en les activitats quotidianes d'alimentació, repòs i higiene personal, iniciant-se en la pròpia autonomia i orientant-se en les seqüències temporals quotidianes i en els espais que li són habituals.

Domini progressiu del control i de la coordinació oculomanejadora, així com de les habilitats manipulatives necessàries per explorar objectes i per ser cada vegada més actiu i autònom en les diferents situacions quotidianes (vestir-se, posar-se les sabates, etc.).

Iniciativa per dur a terme activitats i jocs, resolent les dificultats que es puguin presentar mitjançant la pròpia actuació o demanant als altres l'ajuda necessària i acceptant petites frustracions.

Disposició per establir relacions afectives positives amb les persones adultes i els infants amb qui comparteix situacions i activitats quotidianament.

Descoberta de l'entorn

Comprensió i apreciació progressiva de l'entorn immediat, iniciant-se en el coneixement i l'adquisició de comportaments socials que facilitin la integració en els diferents grups socials en què participa.

Orientació amb autonomia en els espais habituals i quotidians i iniciació en l'ús de termes relatius a l'es-pai (aquí, allà, dins, fora, amunt, avall).

Orientació en les seqüències temporals en què s'organitza la vida diària i iniciació en l'ús de termes relatius a l'organització del temps (matí, tarda, ara, després, avui, demà).

Observació i actuació sobre la realitat immediata, a partir de les pròpies vivències, establint relacions entre objectes segons les seves característiques perceptives.

Observació i exploració de l'entorn físic i social, planificant i ordenant la pròpia acció, constatant-ne els efectes i establint relacions entre la pròpia actuació i les conseqüències que se'n deriven.

Observació i constatació d'alguns dels canvis i modificacions a què estan sotmesos tots els elements de l'entorn (persones, animals, plantes i objectes).

Interès i curiositat pel medi físic i social, explorant les característiques d'objectes, materials i elements de l'entorn natural, formulant preguntes sobre alguns esdeveniments i representant vivències i situa-cions mitjançant el joc simbòlic.

Participació en festes, tradicions i costums de la comunitat a la qual pertany, mostrant interès i curio-sitat.

Iniciació en la diferenciació d'algunes qualitats sensorials fruit de l'exploració dels objectes materials, d'elements de l'entorn natural i de la comparació de les seves propietats. Inici de les primeres classifi-cacions, ordenacions i correspondències en funció de les característiques i els atributs.

Comunicació i llenguatges

Iniciació en la descoberta i l'ús del llenguatge corporal, verbal, musical i plàstic.

Interès per algunes de les tècniques més bàsiques (pintura, modelatge, dibuix, etc.) dels diferents llenguatges expressius i formes de representació.

Comprensió de les intencions i dels missatges que li adrecen les persones adultes i altres infants, identificant i emprant els diferents senyals comunicatius (gest, entonació) i valorant el llenguatge oral com un mitjà de relació amb les altres persones.

Coneixement i utilització de manera progressiva de les normes que regeixen els intercanvis, relats i converses (atenció, espera, to de veu, interès, iniciativa).

Expressió de necessitats, sentiments i idees mitjançant el llenguatge oral, mostrant un progressiu increment del vocabulari relatiu al propi entorn i experiència, ús de frases simples i comprensió de variacions morfològiques de gènere i nombre.

Iniciació en l'ús de diferents formes de comunicació, esforçant-se per fer-se entendre i escoltant els altres.

Record i relat d'experiències passades i relacionar-les amb situacions semblants o diferents.

Reconeixement, retenció i memorització de cançons, dites senzilles, cantarelles i jocs de falda i participi-par-hi de manera activa, seguint la tonada, reproduint el gest, etc.

Reconeixement i participació activa en danses senzilles amb una progressiva coordinació general del cos i sentit del ritme.